

Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών

Τόμ. 16 (2009)

Η μουσική παράδοση της Ινέπολης

Μάρκος Φ. Δραγούμης

doi: [10.12681/deltiokms.19](https://doi.org/10.12681/deltiokms.19)

Copyright © 2015, Μάρκος Φ. Δραγούμης

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Δραγούμης Μ. Φ. (2009). Η μουσική παράδοση της Ινέπολης. *Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών*, 16, 347-378. <https://doi.org/10.12681/deltiokms.19>

Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΤΗΣ ΙΝΕΠΟΛΗΣ

ἀφιερώνεται στη μνήμη του Κωνσταντίνου Νησίδη

Ἡ Ἰνέπολη ἦταν καΐμακαμίλι (δηλαδή περιφέρεια ὑπαγόμενη στην Κασταμονή). Ἀπεῖχε 67 χλμ. ἀπὸ τὴν Κασταμονή καὶ 115 ἀπὸ τὴ Σινώπη. Στὸ Διοικητήριο βρισκόνταν τὰ δικαστήρια καὶ τὰ γραφεῖα τοῦ καΐμακάμη. Τὸ ἀστυνομικὸ τμήμα ἦταν ἐπανδρωμένο μὲ εἴκοσι χωροφύλακες. Ὁ δήμαρχος ἦταν πάντα Τούρκος. Πρόεδρος τῆς κοινότητας ἦταν ὁ μουχτάρης. Ἐκκλησιαστικὰ ἡ Ἰνέπολη ἀνῆκε στὴ μητρόπολη Νεοκαισαρείας πὺ εἶχε τὴν ἔδρα τῆς στὰ Κοτύωρα. Ἡ κυριακάτικη λειτουργία γινόταν στὸ ναὸ τῆς Ὑψώσεως τοῦ Τίμου Σταυροῦ, πὺ βρισκόταν στὸν κεντρικὸ συνοικισμό τῆς Ἰνέπολης. Στὶς παρυφές τῆς πόλεως ὑπῆρχε ἓνα μοναστήρι ἀφιερωμένο στὴν Κοίμηση τῆς Θεοτόκου. Πανηγύριζε στὶς 15 Αὐγούστου παρουσία τοῦ Δεσπότη. Ὁ πληθυσμὸς πρὶν τὸ 1922 ἀποτελοῦνταν ἀπὸ 10.000 Τούρκους καὶ 4.000 Ἕλληνες αὐτόχθονες καὶ μετανάστες ἀπὸ τὴ Σινώπη, Καισάρεια, Ἄγκυρα, Τραπεζοῦνα καὶ Λέρο. Στους κατοίκους ὑπῆρχαν μερικοὶ Ἀρμένιοι καὶ Ἑβραῖοι. Οἱ συνοικίες μὲ ἑλληνικὸ πληθυσμὸ ἦταν πέντε: 1) τὸ Παθερεῖον, 2) τὸ Ἀτσιδῆνο, 3) ἡ Καραδῆ, 4) ἡ Ἰνέπολη καὶ 5) τὸ Ἀσκορδάσιον. Στὴν περιοχὴ αὐτὴ ὑπῆρχαν δικοὶ μας γιατροὶ καὶ φαρμακοποιοί. Τὰ παιδιά τῆς ἑλληνικῆς κοινότητας φοιτοῦσαν σὲ δικὰ τους δημοτικὰ σχολεῖα ὅπου μάθαιναν ὑποχρεωτικὰ καὶ τούρκικα. Τούρκικα μάθαιναν καὶ τὰ παιδιά πὺ πῆγαιναν στὸ ἡμιγυμνάσιο, δηλαδὴ τὴν Κεντρικὴ Ἀστικὴ Ἑλληνικὴ σχολή, πὺ στεγαζόταν στὸ Παθερεῖο. Οἱ τελευταῖοι Ἕλληνες τῆς περιοχῆς ἦταν πιὸ εὐποροὶ ἀπὸ τοὺς Τούρκους καὶ ἀσχολοῦνταν κυρίως μὲ τὸ ἐμπόριο. Οἱ Τούρκοι στὴν πλειονότητά τους ἦταν βαρκάρηδες καὶ χαμάληδες, ἀλλὰ ὑπῆρχαν καὶ μερικοὶ ἐπαγγελματίες. Τὰ ἑλληνικὰ τῶν Ἰνεπολιτῶν ἦταν τὰ ἴδια πὺ μιλοῦσαν καὶ οἱ Ἕλληνες τῆς Κωνσταντινούπολης. Τὴν ποντιακὴ διάλεκτο δὲν τὴν κατα-

λάβαιναν. Ἡ λύρα τους δὲν ἦταν ποντιακή, ἦταν πολιτική καὶ τὰ τραγούδια τους δὲν εἶχαν καμία σχέση μὲ τὰ ποντιακά. Τὰ μαγαζιά τῶν τροφίμων πουλοῦσαν διάφορα εἰσαγόμενα εἶδη καὶ τὰ προϊόντα τῆς τοπικῆς ἀλείας καὶ γεωργίας. Μεγαλέμποροι ἦταν ὁ Γιαννάς ἀπὸ τὴ Λέρο, ὁ Ἰωσηφίδης ἀπὸ τὴν Κασταμονή καὶ ὁ Φρυδάς πού ἦταν τραπεζίτης. Στὴν Ἰνέπολη ὁ πρῶτος διωγμὸς τῶν Ἑλλήνων ἐγίνε τὸ 1915 καὶ ὁ δεύτερος τὸ 1920. Μετὰ τὴν ἀνακαχὴ τοῦ 1918 (τέλος τοῦ Α' Παγκόσμιου Πολέμου) οἱ καταδιωχθέντες πού ἐπέστρεψαν βρῆκαν τὰ σπίτια τους μισοκατεστραμμένα καὶ τὰ καταστήματά τους λεηλατημένα. Οἱ Ἕλληνες Ἰνεπολίτες, μετὰ τὸν ὀριστικό τους διωγμὸ, διεσπάρησαν στὴ Ν. Ἰωνία τῶν Ἀθηνῶν, τὸν Πειραιά, τὴ Θεσσαλονίκη, τὴν Κοζάνη καὶ τὰ Ἰωάννινα.

Στὴν Ἰνέπολη οἱ Ὀρθόδοξοι Πόντιοι συνδιασκέδαζαν μιὰ φορὰ τὸν χρόνο τὸ Δεκαπενταύγουστο στὸ πανηγύρι τοῦ ναοῦ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τῆς Κοίμησης τῆς Θεοτόκου στὸ Κερίζτεπε, βουνὸ πού δεσπόζει πάνω ἀπὸ τὴν Ἰνέπολη. Στὸ πανηγύρι συνέρρεαν καὶ ἄλλοι μικρασιάτες ἀπὸ τὴν Κασταμονή καὶ ἄλλοι. Ὑπῆρχαν ὅμως καὶ μικρότερα πανηγύρια μὲ καθολικὴ συμμετοχὴ τῶν μικρασιατῶν τῆς περιοχῆς, ἕνα ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἦταν ἡ Κατάδυση τοῦ Τίμου Σταυροῦ στὶς 6 Ἰανουαρίου. Τὴ μέρα αὐτὴ συνήθιζαν οἱ Ἀτσιδινοὶ νὰ τὴ γιορτάζουν σὲ ξεχωριστὸ μέρος. Στὴν περιοχὴ τῆς Ἰνέπολης οἱ Ἕλληνες δὲν συνδιασκέδαζαν μὲ τοὺς Τούρκους, ὅπως συνέβαινε π.χ. στὴ Σμύρνη. Μουσικὰ τους ὄργανα ἦταν τὸ βιολί, τὸ ντέφι καὶ ἡ λύρα καὶ κύριοι χοροὶ τὸ Γιάρ-γιάρ, ὁ Πίτετζης, ἡ Πόλκα, ὁ Συρτὸς καὶ τὸ Ζεϊμπέκκο¹.

Ἐξήντα κείμενα τῶν ἑλληνικῶν τραγουδιῶν πού συνηθίζονταν στὴν Ἰνέπολη καταγράφηκαν καὶ δημοσιεύτηκαν τὸ 1946 ἀπὸ τὸν Κωνσταντῖνο Ἀλεξιάδη στὸν 12ο τόμο τοῦ Ἀρχείου Πόντου². Γιὰ τὰ τραγούδια αὐτὰ ὁ Ἀλεξιάδης παρατηρεῖ ὅτι πραγματεύονται θέματα πού τὰ συναντᾶμε καὶ σὲ ἑλληνικά τραγούδια ἄλλων περιοχῶν ἀπὸ τὴν Ἠπειρο ὡς τὴν Καππαδοκία. Προσθετεῖ ὅμως, καὶ ὀρθά, ὅτι ξεχωρίζουν στὶς λεπτομέρειες ἔτσι πού νὰ «συμβάλωσιν σημαντικῶς εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς δημῶδους ἑλληνικῆς ποιήσεως».

Μιὰ πρώτη προσπάθεια καταγραφῆς τῆς μουσικῆς τους ἐγίνε μὲ πρωτοβουλία τῆς Μέλπως Μερλιέ τὸ 1931 ἀπὸ τὸν «Σύλλογο Δημοτικῶν Τρα-

1. Οἱ παραπάνω πληροφορίες ἀντλήθηκαν ἀπὸ τὸ Ἀρχεῖο τοῦ Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν.

2. Ἀθήνα 1946, σσ. 131-170.

γυδιών», τὸ τωρινὸ Μουσικὸ Λαογραφικὸ Ἀρχεῖο τοῦ Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν. Μιὰ δεύτερη προσπάθεια ἀκολούθησε τὸ 1982 ἀπὸ τὴ Δόμνα Σαμίου καὶ μιὰ τρίτη τὸ 1989 ἀπὸ τὸν Ἰντερολίτη Κωνσταντῖνο Νησίδη. Οἱ ἠχογραφήσεις τοῦ 1931 κυκλοφόρησαν τὸ 2004 στο CD τῶν Φίλων τοῦ Μουσικοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου «Τραγούδια ἀπὸ παράλιες πόλεις τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ τοῦ Πόντου» χωρὶς νὰ συμπεριληφθοῦν στὸ ἔνθετό του καὶ οἱ νότες τῶν τραγουδιῶν. Οἱ ἠχογραφήσεις τοῦ 1982 ἔκτος ἀπὸ μία παραμένον ἀνεκδοτές³. Τὸ ἴδιο ἰσχύει καὶ γι' αὐτὲς τοῦ 1989.

Ἀπὸ αὐτὸ τὸ ὕλικὸ ἐπέλεξα γιὰ καταγραφή τὰ δεκατρία κομμάτια ποῦ ἔκριναν ὅτι παρουσιάζουν τὸ μεγαλύτερο μουσικὸ ἔνδιαφέρον, ἀποκλείοντάς τὰ κακοεξελεσμένα καὶ τὰ πολὺ γνωστὰ ἀπὸ ἄλλες δημοσιευμένες συλλογές, ὅπως τὸν «Μενούση», τὴ «Μηλίτσα», τὸ «Τώρα τὰ πουλιά» κ.λπ. Τὰ παραδείγματα αὐτὰ χωρίζονται σὲ σκοποὺς τοῦ Γάμου (1-4), τοῦ Τραπεζιοῦ (5-8), μικτοὺς (9-10), τοῦ Χοροῦ τραγουδιστοῦς (11-12) καὶ τοῦ Χοροῦ ὀργανικοῦς (13-14). Γιὰ τὰ μικτὰ δὲν ἔχουν διασωθεῖ συγκεκριμένες πληροφορίες σχετικὲς μὲ τὴν κατηγορία τους. Ἀλλὰ ἡ πιθανότητα νὰ μὴν ἦταν μόνο τραγούδια τοῦ χοροῦ ἢ μόνο ἐπιτραπέζια εἶναι ἀρκετὰ μεγάλη, καθὼς συνυπάρχουν σ' αὐτὰ στοιχεῖα καὶ τῶν δύο εἰδῶν, δηλαδὴ ἡ μετρικότητα τῶν χορευτικῶν καὶ ἡ ἀργή, ρυθμικὴ ἀγωγή τῶν ἐπιτραπέζιων.

Ἡ ψυχὴ τῶν ἠχογραφήσεων τόσο τοῦ 1931 ὅσο καὶ ἐκείνων τῆς δεκαετίας τοῦ 1980 ἦταν ὁ Γιώργος Καμπουργιανίδης. Ἀπὸ τὴ βιογραφία του ποῦ δημοσιεύτηκε πρόσφατα ἀπὸ τὸν Γιάννη Κοντίτη στὸ περιοδικὸ *Λυχνάρι* τοῦ Ἰωνικοῦ Συνδέσμου⁴ μαθαίνουμε ὅτι γεννήθηκε στὴν Ἰνέπολη τὸ 1904 καὶ ὅτι πῆρε τὸ ὄνομα Γιώργος ἀπὸ τὸν πατέρα του ποῦ εἶχε πεθάνει λίγο προτοῦ γεννηθεῖ. Ἡ μητέρα του ἦταν ἡ Σοφία Ἰωάννου ποῦ συνοδευόμνη ἀπὸ τὴ λύρα τοῦ γιοῦ της, ἀπέδωσε μαζί μὲ τὶς συμπατριώτισσές της, Κυριακὴ Γιαννοπούλου καὶ Ἑλένη Χατζηπέτρου, τὰ τέσσερα ἀπὸ τὰ πέντε τραγούδια ποῦ ἠχογραφήθηκαν ἀπὸ τὴ Μέλπω Μερλιέ τὸ 1931. Ὁ Γιώργος ἔμαθε τὴ λύρα μικρὸς ἀπὸ τὸν γείτονα του Κυριάκο Κουτμουρίδη. Μετὰ τὴ μικρασιατικὴ καταστροφή ἔφτασε στὴν Ἀθήνα καὶ ἐγκαταστάθηκε στὴ Νέα Ἰωνία, δουλεύοντας ὡς οἰκοδόμος καὶ ἀσχολούμε-

3. Βλ. CD «Μικρασιατικά Τραγούδια» ἀρ. 17. Ἐκδοση τοῦ Καλλιτεχνικοῦ Συλλόγου Δημοτικῆς Μουσικῆς Δόμνας Σαμίου, 1η ἔκδοση (LP) 1984, 2η ἔκδοση (CD) 1992.

4. Τχ. 28, Ἀθήνα, Ἰούνιος 2007, σσ. 42-43.

νος με τη μουσική. Ήψαλλε και έπαιζε και βιολί. Ή λύρα του ήταν άγλαδόσχημη και στενή, όπως οι πολιτίκες. «Ός κοσμοπολίτης μικρασιάτης», γράφει ο Κοντίσης, «ό Καμπουργιανίδης γνώριζε βέβαια και τὰ εὐρωπαϊκά τραγούδια. Ακόμα και σήμερα τὸν θυμοῦνται στὸ ἐξοχικό του σπίτι στὴ Λούτσα οἱ γειτόνισσες πόσο ἁμορφα περνοῦσαν μαζί με τὰ τραγούδια του. Όρες ὀλόκληρες έπαιζε χωρὶς νὰ κουράζεται, ἀρκεί νὰ μὴν ἐνοχλοῦσε, ὅπως εὐγενικά ρωτοῦσε πάντα». Ο Καμπουργιανίδης ξαναπῆγε στὴν Ἰνέπολη τὸ 1972 ὡς ἐκδρομέας και πέθανε στὴν Ἀθήνα τὸ 1996.

Ἡ ἀνάλυση τῶν δώδεκα τραγουδιῶν πὸν ἀκολουθοῦν φανερώνει τὰ παρακάτω στοιχεῖα γιὰ τὴ μορφολογία τους. Ο στίχος τῶν περισσότερων εἶναι ὁ ιαμβικός (ἢ πολιτικός) δεκαπεντασύλλαβος. Τὸ 7 ἀκολουθεῖ τὸν δωδεκασύλλαβο με τομὴ στὴν ἔβδομη συλλαβή, και τὸ 8 ἕναν συνδυασμὸ ἀπὸ ιαμβικούς και τροχαϊκοὺς ὀκτασύλλαβους. Οἱ στροφές εἶναι ἄλλοτε τριημίστιχες (1, 4, 5, 8, 9), ἄλλοτε δίστιχες (2, 3, 6, 7, 10, 11) και σὲ μία περίπτωση (12) τετράστιχη. Όλα τὰ τραγούδια ἐκτὸς ἀπὸ τρία (1, 5, 6) ἀκολουθοῦν κάποιο μέτρο, συνήθως τετράσημο. Τὸ μέτρο τοῦ 3 εἶναι τρίσημο με ἐμβόλιμα δίσημα και τῶν 4 και 7 δίσημο με ἐμβόλιμα τρίσημα. Ἡ μουσικὴ ἀπαγγελία τῶν κειμένων στὶς περισσότερες περιπτώσεις γίνεται ὁμαλὰ χωρὶς τσακίσματα ἢ γυρίσματα. Ἐξαιρέσεις ἔχουμε στὸ 4 ὅπου ἡ τρίτη φράση ἐμφανίζει ἕνα ἔξασύλλαβο τσάκισμα (ὄχ ἄμάν, γελῆ ἄμάν) και στὰ 8 και 12 ὅπου παρατηροῦνται γυρίσματα στὶς τελευταῖες φράσεις. Τὸ μοναδικὸ τραγούδι πὸν διανθίζεται ἀπὸ ἐπωδὸ εἶναι τὸ 11. Ἡ πλειονότητα τῶν χρησιμοποιούμενων κλιμάκων εἶναι διατονικές. Τὸ 5 βασίζεται στὴ χρωματικὴ κλίμακα τοῦ ρέ (ἦχος πλάγιος τοῦ δευτέρου), ἐνῶ τὰ 6 και 8 ἀρχίζουν διατονικά και καταλήγουν χρωματικά. Ἐπτὰ διατονικές μελωδίες καταλήγουν στὸ ρέ, μία στὸ μι (τέτατος ἦχος «λέγετος») και μία στο χαμηλὸ σὶ (ἦχος «βαρὺς»). Οἱ 1, 2 και 10 ἀποφεύγουν στὶς πρῶτες τους φράσεις τὴν καταληκτικὴ τους νότα και τὴν ἀγγίζουν μόνο κατὰ τὴ στιγμή πὸν ὀλοκληρώνεται ὁ μελωδικὸς τους κύκλος. Τὸ φαινόμενο αὐτὸ ἔλκει τὴν καταγωγή του ἀπὸ τὰ ἀρχαιότερα στρώματα τῆς Βυζαντινῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς και ἰδιαίτερα ἀπὸ τοὺς τρίτους ἦχους. Οἱ περισσότερες μελωδίες πὸν καταλήγουν στὸ ρέ παρουσιάζουν μιὰ τονικὴ ἀμφισημία. Ἡ 1 δαπανᾷ τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς στὸν τρόπο τοῦ φά. Ἡ 2 κινεῖται κι αὐτὴ στὸν τρόπο τοῦ φά ὥσπου νὰ φθάσει στὴ μέση. Ἐξάλλου στὰ δύο τρίτα τῆς 9 και σὲ ὅλες τὶς φράσεις τῆς 10 (ἐκτὸς ἀπὸ τὴν τελευταία) ἐπικρατεῖ ὁ τρόπος τοῦ ντό. Οἱ μόνες μελωδίες πὸν σ' αὐτὴν τὴν κατηγορία δεῖχνουν ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ὅτι ἀνήκουν στὸν τρόπο τοῦ ρέ εἶναι οἱ 3, 6 και 11. Ἡ πλήρης ὀκτάβα ἀξιοποιεῖται μόνο ἀπὸ τὴν 1, πὸν μάλιστα σὲ μιὰ στιγμή

στην αρχή της δεύτερης φράσης την ξεπερνάει κατά μία τέταρτη καθαρή. Αύξημένη έκταση έχει και η 8 (κινείται από το βαρύ σε φυσικό στο όξινο ύψωση). Οι υπόλοιπες μελωδίες κινούνται στις πιο περιορισμένες εκτάσεις των έξι ή επτά συνεχόμενων φθόγγων και στην περίπτωση των 3, 4 και 11 μέσα σε ένα πεντάχορδο. Το 3 μάλιστα είναι το μόνο από τα δώδεκα τραγούδια που δεν κάνει καθόλου χρήση της ύποτονικης.

Οι περισσότερες από τις παραπάνω μελωδίες (και οι δύο οργανικοί σκοποί) έχουν παραδοσιακή δομή αλλά δεν φαίνεται να είχαν ιδιαίτερη διάδοση. Έξαιρούνται η 4 και η 7 που θα τις βρούμε με διαφορετικά κείμενα σε αρκετά άλλα μέρη. Η πρώτη είναι δημοφιλής στις Κυκλάδες (Πάρος) και η δεύτερη – που εικάζεται ότι έχει μικρασιατική προέλευση – τραγουδιέται στα νησιά (όπως π.χ. στην Αίγινα), αλλά και στην ηπειρωτική Ελλάδα⁵.

---

5. Η ολοκλήρωση της παρούσας μελέτης θα μου ήταν αδύνατη αν η κ. Δόμνα Σαμίου δεν μου είχε παραχωρήσει τις Ίνεπολίτικες ήχογραφήσεις της του 1982. Γι' αυτό και από εδώ της εκφράζω τις πιο θερμές μου ευχαριστίες.

1. ΚΟΙΜΑΤ' ΑΣΤΡΙ (Ίνέπολις)
(Έλενη Χατζηπέτρου, 1930)

$\text{♩} \sim 100$
A piacere *tr*

Κοι - μάτ' α - στί, κοι - μάτ' αυ - γή,
κοι - μά - ται νιο φεγ - γά - ρη,
κοι - μά - ται κό - ρην έ - μο - ρφη. *dim*

1. ΚΟΙΜΑΤ' ΑΣΤΡΙ (Ινέπολις)

Τραγούδι: Έλενη Χατζηπέτρου

Κοιμᾶτ' ἀστρί, κοιμᾶτ' ἀγῆ, κοιμᾶται νιὸ φεγγάρι
 Κοιμᾶται κόρην ἔμορφη, κοντὰ στὸ παλικᾶρι
 Τὸ παλικᾶρι χαίρεται, κι ἡ κόρη ἀναζενάζει
 Ἦ μάνα της τὴν ἐρωτᾷ, κι ἡ πεθερὰ τῆς λέει
 «Τ' ἔχεις νυφίτσα μ' κι ὄλο κλαῖς, καὶ βαριαναζενάζεις
 Νύφη μ' πεινᾶς, νύφη μ' διψᾶς, νύφη μ' ροῦχα γυρεύεις;»
 «Οὔτε πεινῶ, οὔτε διψῶ, οὔτε ροῦχα γυρεύω
 Τοῦ γιοῦ σου ἡ ἀγάπη μ' ἔκαψε, τοῦ γιοῦ σου οἱ ἀμπορχάδες
 πού ἦταν τριῶν μεροῦ γαμπρός, σὴν ξενιτειᾶν ἐδιάβεν
 Τὸ χελιδόνη σὴν φωλιά, κοιμᾶται μὲ τὸ ταίρι
 Καὶ ἴγῳ κοιμοῦμαι μοναχῆ, χειμῶν καὶ καλοκαίρι».

ἀναζενάζει: ἀναστενάζει – ἀμπορχάδες: πίκρες.

Σχόλιο

Τραγούδι γάμου. Λεγόταν ὅταν ἔλουζαν τὴ νύφη στὸ λουτρό τὸ Σάββατο. Χρησιμοποιεῖ τὴ μελωδία τοῦ ᾠδῆ Γιώργη (ἀρ. 2) σε μελισματικὴ καὶ ρυθμικὰ ἐλεύθερη μορφή.

2. ΑΦΕΝΤΗ Μ' ΑΓΙΕ ΓΙΩΡΓΗ ΜΟΥ (Ίνεπολις)

(Ίνεπολίτισσες, 1930)

♩ ~90

Α - φέ - ντημ' Α - γιε Γιώρ - γη μου,
τι - μι - ον κα - βαλ - λά - ρη,
αφ - μα - τω - μέ - νος με σπα - θί,
και με χρυ - σό κο - ντάρι.

2. ΑΦΕΝΤΗ Μ' ΑΓΙΕ ΓΙΩΡΓΗ ΜΟΥ (Ίνεπολις)

Ἄφέντη μ' Ἄγιε Γιώργη μου, τίμιον καβαλλάρη,
ἀρματομένος με σπαθί και με χρυσό κοντάρι,
σὴ δόξα και σὴ δύναμη ἕνα βαθὺ πηγάδι
Καὶ σὸ δικό μας τὸ χωριό, ἕνα μαντηλαβάνι
κάθε Σαββάτο τὸ θεριὸ ἄνθρωπο τὸ ταῖγον
κι ἂν δὲν φάγει κανέναν, νερὸ δὲν θὰ μᾶς δώκει
Μάννα μ', Σαββάτο τὸ βραδὸ σὴν βρῦση νὰ μὴ πάει
νὰ δείξουνε τὰ πουλετιὰ σὲ ποινοῦ θέλουν τύχει
Καὶ ἕτυχανε τὰ πουλετιὰ εἰς τὴν βασιλοπούλα
ὅπου τὴν εἶχε μάννα της μίαν και μοναχοῦλα
Σὰν τ' ἄκουσεν ὁ βασιλιάς πολὺ τὸν κακοφάνει
πολὺς λαὸς μαζεύτηκε σὸν βασιλιά πηγαίνει
-Ἄφέντη βασιλέα μου, νὰ δώσεις τὸ παιδί σου
-Ὅλο μ' τὸ βιὸ παρεῖτε το κι ἀφεῖτε τὸ παιδί μου
-Ἐμεῖς δὲν θέλουμε τὸ βιὸ, θέλουμε τὸ παιδί σου
για τὸ παιδί σου δίνεις το, γιὰ ἔρκεσαι ἀτὸς σου

-Στολίστε τ', ἀρματώστε το, κανεῖτε το μιά νύφη
 ὀλόχρυσα βαλεῖτε το κι ὄλο μαργαριτάρια
 ὄντις τὸ τρώει τὸ θεριὸ γλυνὰ νὰ τὸ μασᾶται.
 Ἐστόλισαν, ἀρμάτωσαν, ἐκάναν το μιά νύφη
 ὀλόχρυσα τὸ ἔβαλαν κι ὄλο μαργαριτάρια.
 Πολὺς λαὸς μαζώχτηκε σὴν βρῦση τὴν πηγαίνουν
 ὄντις πῆγαν καὶ σίμωσαν, σὴς βρῦσης σὸ κιφάλι
 κάθητ' ἕνας ἐνιούτσικος κ' ἔμορφον παλληκάρι
 -Πήγαινε, ξένε μ', ἀπεκεῖ νὰ μὴ σὲ φάη ὁ δράκος
 ποὺ θὲ νὰ φάει ἐμένανε τὴ μαύρη τύχη ποὺ ἔχα
 -Ἐσύ, κόρη μ', μὴ φοβηθεῖς, ἐγὼ θὰ τὸν σκοτώσω
 λίγον ὑπνον ἄς κοιμηθῶ σὸ γόνατό σ' ἀπάνω
 κι ὄντις ἐβγαίνει τὸ θεριὸ, τότες νὰ μὲ φωνάξεις.
 Βλέπει ἔρχεται τὸ θεριὸ ὁ δράκος ὁ μέγας
 Ὁ οὐρανὸς ἐτρόμαξεν, τὰ δέντρα ξεροζιζῶθαν
 κ' ἡ κόρ' ἀπὸ τὸ φόβο της φώναξεν «Ἄη-Γιώργη!»
 Σηκώθε ἀνατολικά καὶ τὸν σταυρὸ του κάνει
 μιά κονταριά τοῦ ἔδωκε, ἐπῆρε τὸ λαμὸ του
 καὶ ἄλλη μιά τὸ ἔδωκε, πῆρε τὴν κεφαλὴ του
 καὶ στὸ ταψὶ τὴν ἔβαλε στὸ βασιλιά τὴ στέλνει
 Κι ἔκατσε καὶ τὴν ρώτησε, ἔκατσε καὶ τὴ λέει
 -Κόρη μ', ἐσύ ποῦ τὸ ἔξερεις ποῦ ἦμον Ἄης-Γιώργης;
 -Τὴν ὥρα ποὺ κοιμόσουνε σὸ γόνατό μ' ἀπάνω
 περιστεράκι πέραγε σὴν κεφαλὴ σ' ἀπάνω
 καὶ ἔγραφε σὴν φτερούδα του «τμῖο καβαλλάρη»
 -Ἄτε, κόρη μου, πήγαινε, πήγαινε σοῦ κυριοῦ σου
 -Ἄτε νὰ πάγουμε μαζὶ χάρισμα νὰ σὲ δώσει
 -Ἐγὼ δὲ θέλω χάρισμα, μόνον θέλω ἐκείνον
 Χαιρέτα με τὸν κύρη σου τὸν πολυχρονεμένο
 νὰ χτίσει μίαν ἐκκλησιά, σὴν ἐκκλησιὰν ἀπάνω
 νὰ γράφει τίμιος σταυρός, νὰ γράφει Ἄης-Γιώργης.

μαντηλαβάνι: μεγάλο θεριό - ταῖγουν: ἀντὶ ταῖζουν - πουλετιά: κληροί -
 ἐνιούτσικος: νέος - ἄτε: ἄντε.

Σχόλιο

Καθιστικὸ τραγοῦδι γάμου. Τραγοῦδιόταν ὅταν ντυνόταν ἐπίσημα ὁ γαμπρὸς
 στὸ σπίτι του πρὶν ἀπὸ τὴ στέψη, ὑπὸ τὴς εὐλογίης τοῦ ἱερέα. Λεγόταν ὁμως
 καὶ σὲ ἄλλες περιστάσεις, ἀκόμα καὶ σὰ νανούρισμα. Τὸ ἴδιο ἴσχυε καὶ γιὰ τὰ
 ὑπόλοιπα ἐπιτραπέζια τραγοῦδια ποὺ κυκλοφοροῦσαν στὴν Ἰνέπολη.

3. ΑΚΟΥΣ ΑΚΟΥΣ Ε ΝΙΟΝΥΦΟΣ (Ἰνέπολις)
(Ἰνεπολίτισσες, 1931)

♩ = 90

Α - κούς α - κούς ε νιό - νυ - φος, και
 κυ - ρά σου - μπε - θέ - ρα, (ν')ά - κου - σε τι σε
 μή - νυ - σε, του νιό - γα - μπρου η μά - να.

3. ΑΚΟΥΣ ΑΚΟΥΣ Ε ΝΙΟΝΥΦΟΣ (Ἰνέπολις)

Ἄκους, ἀκούς ἔ νιόνυφος καὶ κυρὰ συμπεθέρα
 ἄκουσε τί σέ μήνυσε, τοῦ νιόγαμπρου ἢ μάνα:
 «Ἐναν καιρὸν μᾶς ἔταξες, κοράσιο νὰ μᾶς δώσεις
 Τώρα τὸ ἔθυμήθαμε, κι ἤρταμε νὰ τὸ πάρ'με
 Μὲ τετρακόσιους ἄρχοντες, μὲ χίλια παλικάρια.
 «Μάν' ἄνοιξε τίς πόρτες μας, κατέβα στίς αὐλές μας
 Νὰ δεῖς τὸ ψίκι πό' ρχεται, τὴ νύφη ποὺ μᾶς νὰ φέρουν
 Μὰ νὰ τὸ ψίκι πό' ρχεται, κατέβα θυγατέρα
 Σὰν ἥλιος λάμπει κι ἔρχεται, σὰν φεγγαράκι ἴστράφτει
 Σὰ τὴν λαμπάδα τὴ χυτή, στίς πόρτες μας ἐμπαίνει»*

* Ὡς ἐδῶ μόνο τὸ τραγουδοῦν στοὺς γάμους, ὄχι παρακάτω, γιὰ νὰ μὴ κακοφανεῖ τῆς νύφης.

Ἡ μάνα στήν κόρη της
 «Κόρη μ' ἂν τὴν ζήλειψες, ἐγὼ νὰ σὲ τὴ χάσω
 «Μαγέροι, μαγειρέψετε, τὰ ψάρια λιβαδίσα
 Βαλῆτέ τὴν στὰ σκοτεινά, τί τρώει νὰ μὴν ξέρει»
 Σὴ μιὰ τὴ βούκα δίψασε, σὴν ἄλλ' ἔκαταπνιέ
 Σὴ τρίτη τὴ φαρμακερή, κόρη ἐκοντοστάθη
 «Κύρ' ἀντραδέρφη, μάτια μου, κύρ' ἀντραδέρφη φῶς μου
 Λίγο νερό, λίγο κρασί, τώρα θὰ βγεῖ ἡ ψυχὴ μου»
 «Ἐδῶ νερό δὲ βρῖσκεται, οὔτε κρασί πουλοῦνε»
 «Κύρ' Κωνσταντή, τὰ μάτια μου, κύρ' Κωνσταντὴ τὸ φῶς μου
 Λίγο νερό, λίγο κρασί, τώρα θὰ βγεῖ ἡ ψυχὴ μου»
 Παίρνει γυαλί καὶ μαστραπά, τὴ σάλα κατεβαίνει
 Ἐφτὰ πηγάδια γύρισε, σταλιά νερό δὲ βρῆκε
 Ἄλλα ἑφτὰ ἐγύρισε, τότε νερό εὔρηξε
 Ἦρθε τὸ μαυροχάμπαρο στῆς βρύσης τὸ κεφάλι
 Ἐβγάλεν τὸ μαχαίρι του, σὸν οὐρανὸ τὸ δίκνει
 Μαχαίρι, μαχαίρακι μου, κατέβα στήν καρδιά μου»

ψίχι: νύφη – θυγατέρα: ἀντραδέλφη – λιβαδίσα: φίδια – μαυροχάμπαρο: μαῦρο χαμπέρι (εἶδηση) – δίκνει: δείχνει.

Σχόλιο

Τραγούδι γάμου. Τὸ ἔλεγαν οἱ γυναῖκες τῆς συνοδείας τοῦ γαμπροῦ χορεύοντας στὸ δωμάτιο τοῦ σπιτιοῦ τῆς νύφης, ὅταν πήγαιναν νὰ τὴν παραλάβουν γιὰ τὴ στέψη. Ὁ γάμος γινόταν πάντα μέρα, ἐκτὸς ἂν ἐπρόκειτο γιὰ δευτέρο γάμο ὁπότε γινόταν τὸ βράδυ.

4. ΒΑΛΑΜ' ΤΙΣ ΤΑΒΛΕΣ ΑΡΓΥΡΕΣ (Ἰνεπολις)
(Ἰνεπολίτισσες, 1931)

$\text{♩} = 90$

2.Βά - λαμ' τις τά - βλες αρ - γυ - ρές, μα -

ντή - λια συρ - μα - τέ - νια, βά - λαν και

μέ... (ν)ωχ α - μάν γκελ α - μάν, βά - λαν και

μέ - να κερ - να - στή. 3.Βά - λαν και μένα...

4. ΒΑΛΑΜ' ΤΙΣ ΤΑΒΛΕΣ ΑΡΓΥΡΕΣ (Ίνέπολις)

Σηκώθηκ' ὁ ἀφέντης μας τίς τάβλες ν' ἀρματώσει
 Βάλαμ' τίς τάβλες ἀργυρές, μαντήλια συρματένια
 Βάλαν καί μένα κερναστή, στής τάβλας τὸ κιφάλι
 Γιά νά κερνώ τοὺς ἄρχοντας, καί τοῖς πρματευτάδες
 Γιά νά κερνώ τὸν βασιλιά, καί τὴ βασιλοπούλα
 Κι ἀπ' τὸ πολὺ τὸ κέρνασμα, κι ἀφ' τὴν πολλὴ ἀγάπη
 Συντρόμαξε τὸ χέρι μου, κι ἔπεσεν τὸ ποτήρι
 Κι οὐδὲ σὲ πέτρων ἔπεσε, κι οὐδὲ στὸ χῶμα πάνω
 Σ' ἀφέντη μου στὰ γόνατα, γενῆκε τρι(ί)α κομμάτια
 Κι ὁ ἀφέντης μας ἐκάκωσε, ξέβγε νά μὲ πουλήσει
 Κι οὐδὲ σὰ χίλια δίνει με, κι οὐδὲ σὰ δυὸ χιλιάδες
 Θέλει φλουριά βενέτικα, φλουριά κωνσταντινάτα
 «Δῶσε ξανθὴ καὶ πάρε με, ξανθὴ, ξαγόρασέ με
 νά γίνω γῆ νά μὲ πατεῖς, γεφύρι νά περάσεις
 νά γίνομαι καλντίμ μπαξές, νά μπεῖς νά σεργιανίσεις».

ξέβγε: βγήκε – καλντίμ μπαξές: κήπος μὲ καλντερίμι.

Σχόλιο

Τραγούδι γάμου. Λεγόταν ὅταν ἐρχόταν ἡ νύφη μετὰ τὴ στέψη στὸ σπίτι τοῦ γαμπροῦ. Χορὸς Συρτός. Οἱ τραγουδίστριες τοῦ 1931 ξεκίνησαν ἀπ' τὸ δευτέρου στίχο.

5. Η ΞΕΝΙΤΕΙΑ ΚΙ Ο ΘΑΝΑΤΟΣ (Ίνεπολις)
(Ίνεπολίτισσες, 1931)

♩ = 110

2. Τα τρο(ι)α στη ζύ - γη τα βα - λαν,

κη ξε - νι - τειά βα - ρει α,

π'α - νά - θε - μά σε ξε - νι - τειά. 3. Π'α-νά-θεμά σε...

5. Η ΞΕΝΙΤΕΙΑ ΚΙ Ο ΘΑΝΑΤΟΣ (Ίνέπολις)

Ἡ Ξενιτεία κι ὁ θάνατος, κι ἡ ζωνταχωρισία
 τὰ τρία στὴ ζύγη τὰ ἴβαλαν, κι ἡ Ξενιτεία βαρεία
 «Π' ἀνάθεμά σε Ξενιτεία, ἐσὺ και τὰ καλά σου
 Πιότερες εἶναι οἱ πίκρες σου, παρὰ τὰ διάφορά σου
 Π' ἀνάθεμά σε Ξενιτεία, χίλια καλά κι ἂν ἔχεις
 Ἔχεις νερὰ φαρμακερὰ, γεφύρια περνασμένα
 Κι ὅποιος περνᾷ ξεχάνεται, κι ἀπουμένει στὰ ξένα
 Πέρασα κι ἐγὼ τ' ὄρφανό, και ἴπόμενα στὰ ξένα
 Κι ἔκανα ξένες ἀδερφές, και ξένες παρμαννάδες
 Γιὰ νὰ πλυνοῦν τὰ ροῦχα μου, τὰ δυὸν πουκάμισά μου
 Πλύναν τὰ μιά, πλύναν τὰ δυό, σοῖς τρεῖς τὰ ἐβαρέθαν»
 «Πάρε ξένη μ' τὰ ροῦχα σου, τὰ δυὸν πουκάμισά σου»
 Παίρνει ξένος τὰ ροῦχα του, τὰ δυὸν πουκάμισά του
 και τὰ παραπονέματα, σ' τοῦ μαντηλιοῦ τὴν ἄκρη
 Ἐπῆρε τὸ δρομί-δρομί, τ' ὄριον τὸ μονοπάτι
 τὸ μονοπάτι τοῦ ἴβγαλε, στὸ σταυροδρόμι ἀπάνω
 «Καλὴ μερὰ σου λυ(γ)ερή», «Καλῶς τὸ παλικάρι»
 «Ἄχ! μαῦρα φορεῖς, μαῦρα πατεῖς, και μαῦρα συντυχαίνεις»
 «Ἄχ! ἔχω (ν)υιὸ στὴν Ξενιτεία, λείπει τριάντα χρόνια
 Ἄλλοι μὲ λένε πέθανε, κι ἄλλοι μὲ λένε χάθε
 Κι ἄλλοι μὲ λέν παντρεύτηκε, κι ἄλλην καλὴν ἐπῆρε»
 «Μάνα μ', ἐγὼ εἶμ' ὁ γιόγκας σου, ἐγὼ και τὸ παιδί σου»
 Φιλέματα, ἀγκαλιάσματα, στὸ σπῆτι της τὸν πάγει
 «Δοῦλες μου, ἀπλῶστε τὰ χαλιά, φέρετε παξουμάδι
 Φερεῖτε τὸ καλὸ κρῶσί, νὰ πιεῖ τὸ παλικάρι
 Ἦρτε κι ὁ αγαπημένος μου, ἦρτε και ὁ χρυσός μου».

παρμαννάδες: παραμάννες – ὄριον: ὄραϊο – φερεῖτε: φέρετε.

Σχόλιο

Τραγουδι τῆς Ξενιτιάς, ἐπιτραπέζιο.

6. ΚΟΡΑΣΙΟΝ ΕΤΡΑΒΩΔΑΝΕ

(Κώστας Γεωργιάδης, 1982)

♩ ~80

Κο - ρά σιον ε - τρα - βώ - δα - νε,

σης Τρί - χας το γε φύ - ρι, και

το γε - φύ ρι τρώ - μα - ξε, κιο

πο - τα - μός ε - στά - θε.

6. ΚΟΡΑΣΙΟΝ ΕΤΡΑΒΩΔΑΝΕ

Κοράσιον ἐτραβώδανε σῆς Τρίχας τὸ γεφύρι
καὶ τὸ γεφύρι τρόμαξε κι ὁ ποταμὸς ἐστάθε
κι ὅσα καράβι' ἀρμένιζαν ἀπ' ἄρμενα ἐστάθαν
Κ' ἕνα καράβι Κρητικὸ γυρίζει τρογουρίζει
-Ἄβις, κόρη μ', τὴν τραβωδιά κι ἄς δράμουν τὰ καράβια
-Εἰγὼ κι ἂν ἐτραβώδησα, ἀπὸ καρδιάς δὲν εἶναι
μάνναν καὶ κύρην ἔχασα κ' ἔννεα ἑδελφοὺς στραδιώτας
καὶ πεθερὸ καὶ πεθερὰ καὶ δώδεκ' ἀντραδέρφους
κι ἄντρα ἔχω σὴν ἀρρωστία τώρα καὶ δέκα χρόνους
λαγοῦ τυρὶ μὲ ζήτηξε κι ἄσπρης λαφίνας γάλα
᾿Ωστο ν' ἀνέβω σὸ βουνό, νὰ κατεβῶ σοὺς κάμπους
ἄντρας μου ἐξαρωώστησε κι ἄλλην καλὴν ἐπῆρε
Θέλω νὰ τὸν καταρασθῶ καὶ πάλι τὸν λυποῦμαι
καὶ πάλ' ἄς τὸν καταρασθῶ καὶ πάλι ἄς τὸν βρῶσω
Ἄπο ψηλὰ νὰ κρεμμιστεῖ, σὰ χαμηλὰ νὰ πέσει
σὰν τὸ γυαλί νὰ ραγιστεῖ, σὰν τὸ κερί νὰ λειώσει
ἐννιά γιατροὶ νὰ τὸν γιατροῦν, δώδεκα μαθητάδια
καὶ δεκαχτὼ γραμματικοὶ νὰ γράφουν τοῖς γιαράδοι
καὶ νὰ περνῶ καὶ ἴγῳ ἴπ' ἐκεῖ νὰ δίνω καλημέρα
-Καλὴ μέρα σας, κύρ γιατροί, καλῶς τὸ πολέματε
ἄς κόφτουν τὰ ξουράφια σας, κρέατα μὴ λυπᾶστε
Ἔχω πανὶ ψιλὸ πανὶ σαράντα πέντε πῆγες
σοὺς οὐρανοὺς τὸ διάστημα, σοὺς ἄστρους τὸ μαζεῦω
τοῖς πέντε δίνω γιὰ ξαντὸ καὶ γιὰ πανὶ τοῖς δέκα
τοῖς ἄλλες τοῖς ἐπίλοιπες φιτίλια σοῖς γιαράδοι
Τοῖς δίνω σάβανό του.

ἄβις: ἄσε, ἄφησε.

Σχόλιο

Τραγοῦδι ἐπιτραπέζιο.

7. ΟΝΤΑΣ ΗΜΟΥΝ ΠΑΛΛΗΚΑΡΙ

(Κ. Νησίδης, 1989)

♩-80

1.Ο-ντας ή-μουν πα-λι - κά - ρι, δώ - δε-κα χρο - νού, ή -
 ταν και τ'ά-λο - γό μου, τέο - σε-ρου χρο - νού. 2.Γε -
 νί - τσα - ρου με πιά - σαν...

Παραλλαγές

1ο μέτρο

4ο μέτρο

7. ΟΝΤΑΣ ΗΜΟΥΝ ΠΑΛΛΗΚΑΡΙ

"Οντας ἤμιον παλικάρι δώδεκα χρονοῦ
 ἦταν καί τ' ἄλογο μου τέσσερου χρονοῦ.
 Γενίτσαροι μὲ πιάσαν γιὰ τὸν πόλεμο
 γιὰ νὰ μάθω τὸ τοξάρι καὶ τὸν πόλεμο
 Οὔτε τὸ τοξάρι' ἔμαθα κι οὔτε πόλεμο
 μόν' ἔμαθα λεβεντιὰ καὶ λεβεντιακά
 Σ' ὄλους σοὺς κάστρους πῆγα, ὄλους γύρισα
 σὰν τῆς Ὁργιάς τὸ κάστρο κάστρο δὲν εἶδα
 Τριγύρω γύρω πύργος μαρμαρόχτιστος
 μὲ σιδερένιες πόρτες, μ' ἀργυρά κλειδιά
 "Ἐνα μικρὸ τουρκάκι ρωμογύριστο
 πάει σὸν βασιλέα, πῆγε νὰ κριθεῖ
 -Ἀφέντη βασιλέα καὶ πολύχρονη
 χάρισμα νὰ μὲ δώσης γιὰ τὸν κόπο μου
 γιὰ νὰ σὲ παραδώσω τὸν κάστρο τῆς Ὁργιάς
 -Χίλια τὸ χάρισμά σου, μύρια τὰ ροῦχα σου
 Βάλλει κακὰ σὸν νοῦ του τὸ τουρκόπουλλο
 βάλλει μαξιλαράκι σὴν κοιλίτσα του
 γυρίζει τριγυρίζει σὸν πύργο γιὰ νὰ μπῆ
 γυρίζει τριγυρίζει καὶ μοιρολογεῖ
 -Ἄνοιξε, κόρη μ', πόρτα, πόρτα τῆς Ὁργιάς
 -Ἐσὺ εἶσαι τουρκάκι ρωμογύριστο
 -Ἄν εἶμαι ἐγὼ τουρκάκι ρωμογύριστο
 τὸ ἔχω σὴν κοιλιά μου πέτρα νὰ κοπῆ
 Τότε πιστεύ' ἡ κόρη καὶ πάει ἀνοίγει τον
 "Ὡστου ν' ἀνοίξη πόρτα, χίλοι μπήκανε
 κι ὥστου νὰ καλανοίξη, μύριοι μπήκανε
 "Ἡ κόρη ἀπ' τὸν φόβο ἐπαῖλτισε
 σε παλληκαριῶν ἀγκάλες ἐπαράδωσε.

ἐπαῖλτισε: ἐμπαῖλντισε - ρωμογύριστος: Ρωμὸς ποὺ ἀλλαξοπίστησε.

Σχόλιο

Τραγοῦδι ἐπιτραπέζιο.

8. ΕΝΑ ΒΡΑΔΟ ΒΡΑΔΟΥΤΣΙΚΟ
(Κώστας Γεωργιάδης / Γιώργος Καμπουργιανίδης, 1982)

♩-96 Εισαγωγή

Ε - να βρά - δο, έ - να βρά - δο

βρα - δού - ται κο,

Στροφή

1. Έ - να βρά - δο βρα - δού - ται

κο, έ - να Σαβ - βά - το

βρά - δο, με κέϋ - να - νε, με κέϋ -

να - νε (ν)α - φέ - ντης μου.

2. Με κέϋ - να - νε α - φέ - ντης μου...

8. ΕΝΑ ΒΡΑΔΟ ΒΡΑΔΟΥΤΣΙΚΟ

Ένα βράδο βραδούτσικο, ένα Σαββάτο βράδο
 με κέρνανε ό αφέντης μου νά με γλυκοκοιμίσει
 και 'γώ δυό τόν έκέρασα, κοιμήθε κι απατός του
 Έφόμεσα τὰ ρούχα του κ' εζώστα τ' άρματά του
 άνέβηκα 'ς σόν μαύρο του σής άγαπά πηγαίνω
 άνάθεμα κι άν ήξερα στράτες και μονοπάτια
 Ό μαύρος του με έβγαλε σής άγαπά σοίς πόρτες
 Βρίσκω τοίς πόρτες σφαλιχτές και τὰ κλειδιά συρμένα
 Σάν μ' είδε κ' ή καλίτσα του, τήν σκάλα κατεβαίνει
 γυαλί βαστά σό χέρι της, ποτήρι νά κεράσει
 κι όσα ποτήρια με κερνά τόσα λόγια με λέει
 -Έψές πού 'σουν, αφέντη μου, προψές πού 'σουν, καλέ μου;
 -Έψές ήμουν σής μάννας μου, προψές σής άδελφής μου
 κι απόψε μετά σένανε νά γλυκοκερναστούμε
 -Σάν πρώτα 'κ' είσ', αφέντη μου, σάν πρώτα, τσελεπή μου
 -Μωρή σκύλλα, μώρ' άνομη, μωρή καταραμένη
 αυτά τὰ λές επίσω μου, τὰ λές κι άπεμπροστά μου;
 Έβγαλε τό μαχαίρι του άπ' άργυρό φεκάρι
 τήν κεφαλή της έκοψε, σάν μηλο πέφτει κάτω
 και σό ταψι τήν έβαλε, σόν κύρη της τήν πάει
 -Γιά ξύπνα ξύπν' αφέντη μου, για ξύπνα, τσελεπή μου
 -Άβις με, άβις, λυγερή, κακ' όνειρο πού βλέπω
 -Γιά ξύπνα ξύπν' αφέντη μου, έγώ νά τó ξηγήσω
 -Είδα πράσα και σέλινα και ποταμός και χώρα
 -Η πράσα είν' ή πίκρα σου, τó σέλινο χολή σου
 ό ποταμός τó δάκρυ σου κ' ή χώρα χωρισμός σου
 -Άς μη έκανες λυγερή αυτήν τήν άδικία
 κυρά ήταν σ' έμένανε, σκλαβάκι σά παιδιά σου.

'κ': δέν - άβις: άσε, άφησε.

Σχόλιο

Τραγουδι έπιτραπέζιο. Στο ξεκίνημα του τραγουδιού προτάσσεται μιá έξάμε-
 τρη είσαγωγή πού συμπίπτει μελωδικά με τη φράση του καταληκτικού έξάμε-
 τρου (με κέρνανε...). Οι έπόμενες στροφές συνεχίζουν χωρίς προεισαγωγές.

9. ΚΑΡΑΒΙ ΕΝΙ ΤΟ ΣΠΙΤΙ ΜΟΥ
(Γιώργος Καμπουριανίδης, 1982)

$\text{♩} \sim 90$

1.Κα - ράβ' έ - νι το σπι - τι μου,
θα - λάσ - σα η αυ - λή μου, και
του βο - ριά τα κύ - μα τα.

2.Και του βο - ριά...

9. ΚΑΡΑΒ' ΕΝΙ ΤΟ ΣΠΙΤΙ ΜΟΥ

Καράβ' ἔνι τὸ σπίτι μου, θάλασσα ἡ αὐλή μου
καὶ τοῦ βοριά τὰ κύματα εἶν' οἱ παρηγοριές μου
Ξενοῦτσικος ψυχομαχῆ σοῦ καρβιῶ σὴν πρῦμη
μάννα δὲν ἔχει νὰ τὸν κλαίει, κύρη νὰ τὸν λυπᾶται
οὔτ' ἀδελφὸ οὔτ' ἀδελφὴ οὔτε κανεῖν σὸν κόσμο
Τὸν κλαίει ἡ νύχτα κ' ἡ αὐγὴ, τ' ἄστρῳ μὲ τὸ φεγγάρι
τὸν λέει ὁ καπιτάνιος του, τὸν λέει ὁ γιαγιτζῆς του
-Σήκου, ξένε μου, κάθησε καὶ πιάσε τὸ τιμόνι
νὰ κουμαντάρεις τὸν καιρὸ νὰ πιάσουμε λιμῶνα
-Ἐγὼ σᾶς λέω δὲν πορῶ καὶ σεῖς μὲ λέτε σήκου!
Πιασεῖτε με νὰ σηκωθῶ, βαλεῖτε με νὰ κάτσω
φερεῖτε με τὴν χάρτα μου τὴν ἀργυρὴ πουσοῦλα
νὰ κουμαντάρω τὸν καιρὸ νὰ πιάσουμε λιμῶνα
Θωρεῖς κι αὐτόνα τὸν βουνὸ τὸν ἀσπροχιονισμένο;
Ἐκεῖ νὰ πᾶ' ν' ἀράξουμε, νὰ πιάσουμε λιμῶνα
Ζερβά ρίξε τὸ σίδερο, δεξιὰ τὸ παλαμάρι
στεῖλε τὸν μοῦτσο σὸ νερὸ, τὸν μάγερα σὰ ξύλα
στεῖλε τὰ κεμιτζόπουλα ν' ἀνοίξουνε τὸ μνημα μ'
ἐκεῖ σὴ θάλασσα κοντὰ ἐκεῖ σὸ μοναστήρι
ν' ακοῦω θάλασσας φωνή, κεμιτζιδοῦν λαλία
Κι ἀπάνω σὸ κεφάλι μου φυτέψετε μιὰ 'λαία
καὶ σῆς ἐλαίας σὸ κλωνὶ κρεμάστε μιὰ καντήλα
ὄταν περνᾷ ὁ κύρης μου, λάδι νὰ τὴν γεμῶνει
κι' ὄντις περνᾷ ἡ καλίτσα μου ν' ἀνάφτει τὸ φιτίλι.

γιαγιτζῆς: γραφιάς - πουσοῦλα: πυξίδα - κεμιτζιδοῦν: γεμιτζήδων (ναυτόπουλων).

Σχόλιο

Τραγοῦδι μᾶλλον ἐπιτραπέζιο.

10. ΝΥΧΤΑ ΎΤΟ

(Κώστας Γεωργιάδης / Γιώργος Καμπουργιανίδης, 1982)

♩-100

Νύ - χτα 'το νύ - χτα 'το, νύ - χτα 'το ποιος μας εί - δε, το

βρά - δυ που σε φί - λη - σα, δια - βό - λου κό - ρη

μά - τια, δια - βό - λου κό - ρη μά - τια.

The image shows a musical score for the song 'Nychta Yto'. It consists of three staves of music in a single system. The first staff begins with a treble clef, a common time signature (C), and a tempo marking of a quarter note followed by '-100'. The melody is written in a simple, rhythmic style. The lyrics are in Greek and are aligned with the notes. The second and third staves continue the melody and lyrics. The lyrics are: 'Νύ - χτα 'το νύ - χτα 'το, νύ - χτα 'το ποιος μας εί - δε, το βρά - δυ που σε φί - λη - σα, δια - βό - λου κό - ρη μά - τια, δια - βό - λου κό - ρη μά - τια.' There are some accents and a downward arrow above the notes in the second and third staves.

10. ΝΥΧΤΑ 'ΤΟ

- Νύχτα 'το, νύχτα 'το, νύχτα 'το, ποιός μᾶς εἶδε
 τὸ βράδου πού (τὴ νύχτα ὅταν) σὲ φίλησα (διαβόλου κόρη μάτια)
 εἶδε μας, εἶδε μας, εἶδε μας τὸ φεγγάρι
 μᾶς εἶδεν ἄστρος κι αὐγερ'νός (διαβόλου κόρη μάτια).
- 5 Ὁ ἥλιος βαρυνέκλινε, τὴν θάλασσα τὸ εἶπε,
 ἡ θάλασσα εἰς τὰ κουπιὰ καὶ τὰ κουπιὰ τὸν ναύτη
 κι ὁ ναύτης τὸ τραβῶδανε σοῦ καραβιοῦ σὴν πρύμνη.
- Κόκκινα χεῖλη φίλησα κ' ἐβάφαν τὰ δικά μου
 ἄσπρο μαντήλι τὰ 'συρα κ' ἐβάφεν τὸ μαντήλι
- 10 σὲ ριὸν ποτάμι τὸ 'πλυνα κ' ἐβάφεν τὸ ποτάμι
 κατέβ' αὐτὸς νὰ πιεῖ νερὸ κ' ἐβάφεν τὸ φτερό του
 ἐβγήκε καὶ ἐφώνηξε ὅλην τὴν Ρωμανία
 σὴν δύση, σὴν ἀνατολὴ καὶ σὴν Καρραμανία.
- Ποιὸς ἔχ' ἀσήμι ἄδολο καὶ μάλαγμα καθάρειο
- 15 καὶ κροσιακὸ κατόλικο νὰ βάψω τὸ φτερό μου;
 Βασιλοπούλλα τ' ἄκουσε ἀπὸ ψηλὸ παλάτι.
- Ἐχω ἀσήμι ἄδολο καὶ μάλαγμα καθάρειο,
 καὶ κροσιακὸ κατόλικο νὰ βάψεις τὸ φτερό σου.

ριόν: ὠραῖο.

Σχόλιο

Τραγοῦδι πιθανὸν χορευτικόν.

11. ΤΟ ΚΑΤΕΡΓΟ

(Γιώργος Καμπουγιανίδης, 1989)

♩~110
Επώδός

Το κά-τερ-γο το κά-τερ-γο, ας το πω να μην το πω, πι

κά-πα λάμ-δα γιώ-τα, ήλ-θε η Πα-να-γιώ-τα, πι

κά-πα λάμ-δα γιώ-τα, της μά-νας σου η ρό-κα. 1.Νύ -

χα 'το νύ-χα 'το, νύ-χα 'το ποιος μας εί-δε, τη

νύ-χταό-ταν σε φί-λη-σα, δια-βό-λου κό-ρη

μά-τα. 2.Εί-δε μας εί-δε μας...

11. ΤΟ ΚΑΤΕΡΓΟ

Σχόλιο

Ίδιο κείμενο με τὸ προηγούμενο (ἀρ. 10), ἀλλὰ με ἐπωδὸ καὶ διαφορετικὴ μελωδία. Ἡ ἐπωδὸς ἐδῶ ξανατραγουδήθηκε μετὰ τὸν ἕβδομο καὶ ἔνατο στίχο. Ἡ συνέχεια τοῦ κειμένου μετὰ τὸ δωδέκατο στίχο εἰπώθηκε μιλητά.

12. ΕΓΩ ΄ΜΑΙ ΞΕΝΟΣ ΚΙ ΟΡΦΑΝΟΣ

(Γιώργος Καμπουριανίδης, 1989)

♩~110

Ε - γώ ΄μαι Ξέ-νος κορ-φα - νός, και πορ-πα-τού-σα μο - να - χός,
 την α-γά... την α-γά-πη μου γυ-ρεύ-ω, και το σπί... και το σπί-τι της δεν Ξέ-ρω.

12. ΕΓΩ ΄ΜΑΙ ΞΕΝΟΣ ΚΙ ΟΡΦΑΝΟΣ

΄Εγώ ΄μαι Ξένος κι ορφανός
 Καί πορπατοῦσα μοναχός
 Τὴν ἀγάπη μου γυρεύω
 Καί τὸ σπίτι της δὲν ξέρω

΄Επῆρα τὸ δρομὶ δρομὶ
 Μαργιολεμένο μου κορμὶ
 Τ' ὠριὸν τὸ μονοπάτι
 Βάσανα πόχ' ἢ ἀγάπη

Τὸ μονοπάτι μ' ἔβγαλε
 Κι ἀγάπη της μὲ τρέλανε
 Σῆς ἀγαπῶ τοῖς πόρτες
 Μαθεμένος κι ἀπὸ πρῶτες

Ἡῦρα τοῖς πόρτες σφαλιχτὲς
 Κλάψητε μάκια σὰν βροχὲς
 Καὶ τὰ κλειδιά παρμένα
 Κλάψετε μάκια μ' καημένα

Κόρ' ἄν κοιμᾶσαι ξύπνησε
 Κ' ἔμὲν τὸν Ξένο μίλησε

Κι ἂν εἶσαι ξύπνος λάλει
Κιτρολεμονιάς κλωνάρι

Κι ἂν εἶσαι μὲ τὸ μάγουλο
Μαέσιο τριαντάφυλλο
Ἵγεια σου καὶ χαρά σου
Πάλ' ἐγὼ σὴν ἀγκαλιά σου

Σὴν ξενιτειά θεὸ νὰ διαβῶ
Πές με τί νὰ σὲ στείλω
Ἵργυρὸ χρυσὸ μου μῆλο

Μῆλ' ἂν σὲ στείλω σέπεται
Κυδῶνι μαρασκάται
Ἵ ἀγάπη συλλογᾶται:

-Τὰ φύλλα μαραῖζονται
Καὶ τ' ἄστροι κομποδέται
-Κόρη ἔρχουμαι τὴν Πέφρη

Κι ἂν θέλεις τὴν Παρασκευὴ
Μαῖλ ὀλτοῦμ πῖρ κιουζελέ
Κι ἂν θέλεις τὸ Σαββάτο
Πάει ὁ νοῦς μ' ἀπάνω κάτω

Κι ἂν θέλεις τὴν Κυριακὴ
Γαρούφαλό μου κιουὺλ κιουλί
Ἵ ἂν θέλεις τὴ Δευτέρα
Πλουμιστὴ μου περιστέρα

Ἵ ἂν θέλεις Τριτονήμερα
Σκλάβος εἶμαι σὰ σίδερα
Κι ἂν θέλεις τὴν Τετάρτη
Σ' εἶσ' ἡ πρώτη μου ἀγάπη

μάκια: μάτια - Μαέσιο: Μαγιάτικο - μαρασκάται: μαραίνεται - μαραῖζονται: μαραίνονται - κομποδέται: σφίγγεται - μαῖλ ὀλτοῦμ πῖρ κιουζελέ (τουρκ.): ἐρωτεύτηκα μὰ ἄμορφη - κιουὺλ κιουλί (τουρκ.): τριανταφυλλιάς τριαντάφυλλο.

Σχόλιο

Τραγοῦδι χορευτικὸ στὰ βήματα τοῦ Συρτοῦ ἢ τοῦ Χασάπικου.

13. Ο ΧΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΙΤΕΤΖΗ
(Γιώργος Καμπουργιανίδης, 1931)

♩ ~100 Χασάπικο
(Λύρα)

Αφού ξαναπαιζεται όλο αρκετές φορές,
ακολουθεί η παρακάτω κατάληξη σε ελεύθερο χρόνο.

meno mosso ♩ ~80
A piacere

acc 3 rit... Λ

13. Ο ΧΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΙΤΕΤΖΗ (Ινέπολις)

Όργανικό

Σχόλιο

Ο χορός αυτός είναι τὸ ἔργο κάποιου Πίτετζη, δημοφιλοῦς λυράρη. Ὅσοι τὸν ἤξεραν διηγοῦνται ὅτι ἦταν πολὺ φτωχὸς ἀλλὰ ἐξαιρετικὰ κεφάτος καὶ εὐθυμος. Πέθανε πρὶν τὸ 1922. Ἐπαγγελλόταν τὸν ψαρά καὶ τὸν ἀχθοφόρο. Ὁ χορὸς αὐτὸς ἠχογραφήθηκε ἐνῶ παράλληλα χόρευαν πιασμένες ἀπὸ τοὺς ὄμους οἱ παριστάμενες γυναῖκες ἀπ' τὴν Ἰνέπολη, τῶν ὁποίων ἀκούγονται στὸ δίσκο οἱ πατημασιές καὶ οἱ ὀμιλίες. Στὴν ἐκτέλεση τοῦ 1931 ποὺ ὑπερτερεῖ τῆς μεταγενέστερης προστέθηκε ἡ νεότερη κατάληξη, καθὼς ὅταν ἦρθε ἡ ὥρα τῆς τότε, κόπηκε λόγω ἔλλειψης χρόνου καὶ χώρου.

14. ΓΙΑΡ ΓΙΑΡ
(Γιώργος Καμπουριανίδης, 1982)

♩ = 170
(Λίρα)

Fine

DC al Fine